

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvartum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput I. Ex Concilio apud (a) Metiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74533)

TITULUS XIII.

De eo qui cognovit consanguinem suæ uxoris, vel sponsam sui consanguinei.

CAPUT I.

Ex Concilio apud (a) Metiam.

SI quis cum (b) filiastra sua fornicatus fuerit, nec matrem, nec filiam habere potest, nec ille alii se poterit conjugere ullo unquam tempore. At verò uxor ejus, si ita voluerit, & si se continere non potest, si posteaquam cognoverit quod cum filia vir ejus fuit in adulterio, carnale commercium cum eo non habuerit, eo mortuo potest alii nubere.

NOTÆ.

1.
De Concilio
Wormer-
ensi.

(a) **M**etiam.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc titulo, cap. 1. sed rectius à Burchardo lib. 17. Decret. cap. 10. citatur ex Concilio apud Wermeriam. Et licet in Concilio Wermeriensi celebrato temporibus Caroli Magni non reperiat textus hic, transcriptus fuit ex alio Concilio Wormerensi celebrato temporibus Pipini apud Wermeriam, qui locus Verberia nunc dicitur, in pago Silvanctensi, ut notavit Sirmundus ad ipsum tom. 17. Concil. Regia edit. ex quo citantur textus in cap. 1. de divortio, cap. 1. de donat. inter, cap. si quis ingenuus 29. q. 2. & ex ipso Concilio sententiam præsentis textus, licet non eadem verba, transcripsit Gratianus in cap. si quis cum matre 5. 35. q. 3. In Penitentiali etiam Romano reperiantur verba hujus textus, licet non exprimat ex quo Concilio deducta sint: in dicto autem Concilio, can. 2. ita textus hic habetur: *Si quis cum filiastra sua manet, nec matrem, nec filiam ipsius potest habere, nec ille, nec illa alii se poterit conjugere ullo unquam tempore, ut tamen uxor ejus si ita voluerit, si se continere non potest, si posteaquam cognoverit quod cum filia sua vir ejus fuit in adulterio, carnale commercium cum eo non habet, nisi voluntate abstinet, potest alii nubere.*

2.
De matri-
monio cum
privigna.

(b) **Filiastra.**] Id est privigna, quæ est filia uxoris ex alio marito suscepta, cap. de his 30. q. 1. extatque in primo affinitatis gradu lineæ rectæ, atque ideo cum ea non potest contrahi matrimonium, ut dicemus infra in cap. 1. titulo proximo. Jure autem civili attento licet concubium cum ea non detur, concubinatum vitrici cum privigna justum esse potuisse existimavit Cujac. lib. 5. obs. cap. 6. & lib. 8. respons. Papin. in l. cum tabulis 16. §. quoniam, ff. de his quæ ut indignis: qui non alia movetur autoritate, quam Papiniani, in eodem §. quoniam, ex quo putat se id aperte probare, dum Papinianus refert Cassianum virum clarissimum Rufinam ingenuam mulierem pleno honore, id est maritali dilexisse, & post ejus

mortem filiam ejus, id est privignam suam in concubinatum assumisse: quæ sententia etiam suaderi potest ex l. 1. vers. qui autem, ff. de concubinis: ubi docetur, mulierem quæ duci prohibetur, in concubinam posse haberi. Sed merito hanc sententiam ut erroneam, vel temerariam damnarunt Faber lib. 3. conj. et. cap. 14. Brissonius de jure connub. pag. 76. Revardus lib. 2. conj. et. cap. 5. Pancirola lib. 2. variar. cap. 102. Schifordeg ad Fabrum lib. 3. tract. 25. q. 4. Merillus lib. 7. observ. cap. 7. Hothomanus de spuris cap. 2. aperteque refellitur ex l. 1. §. si qua, ff. de concubin. ubi asseritur, nefariam esse conjunctionem, si concubina patris sit deinde concubina filii: quæ sententia facilius procedit in conjunctione vitrici cum privigna. Nec impedit, quod filia concubina fuerit vulgò quaesita; adhuc enim respectu vitrici privigna dicenda est, l. privignus 7. Digestis de grad. Nec pro Cujacio facit textus in d. l. 1. vers. qui autem; est enim illa textus sententia referenda ad illas conjunctiones, quæ tantum jure civili sunt improbatæ; non verò ad eas, quæ ratione juris naturalis prohibentur; cujus generis esse conjunctionem vitrici cum privigna dicemus infra, titulo proximo. Nec etiam fayet Cujacio textus in d. l. cum tabulis, §. quoniam; nam verius est, in specie, quam Papinianus refert, Senatorem dumtaxat in concubinatum habuisse Rufinam, non verò ejus filiam, quam postea vulgò quaesitam esse apparebat. Quæ interpretatio ut facilius percipiatur, sciendum est, apud Romanos ingenuam mulierem in concubinatu haberi non posse, alioquin cum ea stuprum committi, ipsamque matrisfamilias honestate privari, l. probrum 41. ff. de ritu nupt. l. 1. vers. cum Atulcimo, ff. de concubinis. Ex qua prohibitione illud præcipue proveniebat, ut mulieri stupro cognita, tanquam indignæ aliquid testamento relinqui non posset, alias illi relicto filius auferret, l. mulierem 24. ff. de his quæ ut indign. Meril. 2. obs. c. 34. aliquibus tamen casibus ingenua sine stupro concubina esse poterat,

rat, veluti si statim cum testatione in concubina assumere, ut exposui in *cap. inter opera, de spons.* vel sine testatione, cum obscuro loco nata esset, vel vulgò quæstum sui corporis faceret, *l. 3. ff. de concubinis*: quibus in casibus cum sine labe stupri concubina cognosci possit, id quod ei testamento relictum erat, utiliter capiebatur. Deinde sciendum est per contrarium, nec stuprum, nec probrum cum ea committi, quæ in concubinato patroni sui erat, *d. l. probrum*, cum honestius esset patrono libertam potius quam matremfamilias concubinari habere, *l. 1. ff. de concub.* nec eo casu liberta matronæ nomen, honestatemve amittebat, *l. si uxor 13. in princip. ff. ad l. Jul. de adult.*

3.
Exponitur
l. cum ta-
bulis, §.
Quoniam
ff. de his
quæ ut
indig.

Quibus ita præactis facilè lucem accipit Papinianus in *d. §. quoniam*, ubi quod in principio proponit, ita est accipiendum, videlicet concubinæ actionem ex testamento non esse denegandam ad consequendum id quod relictum est testamento ejus, qui eam in concubinato habebat, dummodo cum tali concubina stuprum non committeretur, quæ se patroni concubinam esse patitur: quæ posteriora verba non ita exponenda sunt, ut aliud jus constituent in liberta patroni concubina, contra dictam legem *1. in princip. de l. probrum 14.* sed eo sensu sunt accipienda, ut concubina quæ non patroni est, omnino ingenua esse debeat, cum qua stuprum aliquando non committitur, cum videlicet obscuro loco nata est, aut testatio præcessit: juxta quod juris principium rectè sequitur exemplum, quod Papinianus subjicit in *d. §. quoniam*, de Cassiano, qui Rufinam in concubinam assumpsit, non in uxorem; licet enim uxoris a nimo eam haberet, & pleno honore diligeret, hic tamen honor matrimonium facere non potuit, nisi inter personas æquales, *l. donationes 31. in princip. ff. de donat.* atqui Cassianus Senator erat, Rufina verò vulgaris fœmina: quæ de causa matrimonium inter eos contrahi lege Jul. & Papia prohibebatur, teste Ulpiano in *fragm. tit. 13.* eoque spectant textus in *l. probrum 41. l. palam 42. ff. de ritu nupt.* Cum igitur Rufina, quamquam ingenua, aliquando vulgaris fuerat fœmina, licet esse deisset sine stupro, in concubinato Cassiani esse potuit, *l. in liberta 24. ff. eod. tit. l. stuprum 34. ff. ad l. Jul. de adult.* atque ideo sicut ipsa concubina ex testamento capere potuit, *l. Tina 35. in princip. ff. de auro & argento, l. 3. §. 1. ff. de donat. inter*: ita etiam ejus filia rectè potuit hæres institui, quam ante concubinatum Cassianus vulgò susceperat: quæ de causa, nec mater, nec filia indignæ personæ fuerant, ut hæreditas ab eis tanquam ab indignis eriperetur, quæ est vera hujus textus interpretatio, & eam præferentur Revardus *lib. 2. conject. cap. 5.* Meril. *lib. 7. obs. cap. 17.* Pinel. *ib. 2. select. cap. 18. à numer. 4.* omisis verborum mutationibus, quas fecerunt Faber *dict. lib. 3. cap. 14.* Schifordeg. *tract. 25. §. 5.*

IN hoc textu non tam principaliter agunt PP. de impedimento affinitatis superveniente nuptiis jam contractis, & an illas dirimat, juxta alios canones compilatos sub hoc titulo, quàm de poena incestus admitti à marito cum filiastra, seu privigna, quam sanxerunt: ideo præsens canon transcriptus fuit in dicto Pœnitentiæ, & à Butchardo *d. lib. 17.* ubi de pœnis delictorum agebat. Et quidem hujus peccati gravitatem satis expressit D. Augustinus in *cap. adulterii 32. quæst. 7.* dum ait: *Adulterium malum vincit fornicationem, vincitur ab incestu.* Unde variis pœnis vindicatum fuit jure civili, quas referunt Ant. Matthæus de *crimin. ad lib. 48. Pandect. tit. 3. cap. 6. de incestu*, P. Greg. *lib. 9. synagm. cap. 11. & lib. 39. cap. 7. & lib. 4. part. III. 14. cap. 5.* Ant. Gomez in *l. 80. Tauri, num. 2.* Jul. Clarus *lib. 1. sentent. §. incestus*, Pichardus de *delict. verbo Incestus*, D. Joannes Vela de *delict. cap. 17.* Jure verò Pontificio conjux cognoscens consanguineam conjugis sui non potest amplius ab eo debitum petere, & juxta veteres canones omni spe conjugii privatur, *cap. concubusiti, cap. quædam, cap. si quis viduam, cap. qui dormierit, cap. si quis cum noverca 32. quæst. 7. cap. si quis sponsam 27. quæst. 2. cap. in lectum, cap. si quis cum duobus, cap. si quis cum matre, cap. quidam 34. quæst. 1. Concil. Agathense can. 61.* ibi: *Incestuosos nullo unquam conjugii nomine deputandos.* Quam canonem ita accepit D. Gregorius *lib. 12. epist. 32.* ibi: *Nec eam, quam aliquis ex propria consanguinitate habuit conjugem, vel aliqua illicita pollutione macularit, in conjugium ducere ulli profectio licet Christianorum, vel licet; quia incestuosus est talis coitus, & abominabilis Deo, & cunctis bonis hominibus.* Incestuosos verò nullo conjugii nomine deputandos à sanctis Patribus dudum statutum esse legitimus. Illustrat post alios Basil. Legion. de *matrim. lib. 6. cap. 13. per totum.* Unde juxta eos factos canones rectè PP. in præsentem sanxerunt, eum qui filiastram uxoris carnaliter cognovit, nec à matre debitum petere posse, propter impedimentum affinitatis superveniens; nec ipsam filiastram ullo tempore ducere posse in uxorem, filiastramque etiam sine spe conjugii manere: circa matrem ipsam etiam statuunt PP. posse mortuo marito alium virum accipere, si cum marito non concubuit postquam cognovit eum adulterium perpetrasse cum ejus filia; quia si postea cognovit illum cum incestus crimine se polluisset, spe conjugii privatur. Et in Gallia aliquando innocenti etiam vivente primâ uxore secundam accipere permittebatur. Concilium Compendiense, quod extat *tom. 17. Concilior. Regia editionis, cap. 8.* ibi: *Si quis homo habet mulierem legitimam, & frater ejus adulteravit cum ea, ille frater, vel illa femina, qui adulterium perpetraverunt, interim quo vivunt, nunquam habeant conjugium, ille cuius uxor fuit, si vult, potestatem habet accipere aliam.*

4
De pœna
incestus.